

3. Bryksina I. Bilingual Mechanism Formation and Language “Code Switching” at Foreign Language Classes / Francophone Centre Annual Journal, 2009. – № 2.
4. Größer P. Linguistic and Social Interaction in Two Communities / American Anthropologist, 1964. – Vol 66. – № 6.
5. Helbig B. Das bilinguale Sachfach Geschichte eine empirische Studie zur Arbeit mit Französischsprachigen Texten, Tuebingen Stauffenburg, 2001.
6. Krasnyh V. Ethnic-psychological Linguistic and Lingual Culture. – M.: 2002.

Current article is dedicated to the authentic problems of foreign bilingual professionally-focused training of future specialists. Pedagogical and linguistic aspects of the process of developing students' professional and communicative competence within bilingual foreign language teaching fall under analyses in this paper. Theoretical-methodological backgrounds of the concept of bilingual professional teaching and its stages also have become the object of the following review. Besides, attributes of favorable bilingual environment, required for learning activation, are being scrutinized. Therefore, attention is drawn to the nature of artificial bilingualism (mastering new linguistic-cultural code in the specifically created environment) and obstacles, opposed to a bilingual speaker.

Key words: *bilingual education, professional training, communicative competence, professional competence, artificial bilingualism, natural bilingualism.*

УДК 378.147.041:373.2

ББК 74 p:74.10

Таміла Коломоць

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ В ЗМІСТІ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглянуто зростаючу роль самостійної роботи у вищій школі в умовах інтеграції України в європейський освітній простір. Обґрунтовано актуальність самостійного навчання як ефективної професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Охарактеризовано мету, зміст, планування та методику організації самостійної роботи студентів.

Ключові слова: *самостійна робота, умови, знання, уміння, планування, контроль, професійна підготовка, фахівці, педагогічна рефлексія, вихователі дошкільних навчальних закладів.*

Актуальність. Сучасні швидкі темпи розвитку суспільства, технологічні, економічні і соціально-політичні умови, сформовані процеси глобалізації освіти вимагають перегляду наших уявлень щодо традиційних освітніх практик, які не повною мірою відповідають соціальному замовленню. Сьогодні очевидно для всіх: вища освіта України перебуває в епіцентрі суспільних змін, пов'язаних з інтеграцією держави до європейського освітнього простору. Саме тут формується нове покоління професіоналів освіти і виховання, які будуть будувати суспільство майбутнього. Як влучно зазначає Л.В. Рускуліс: “Освіта стає головним показником інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства та держави” [6, с. 82].

Модернізаційні процеси, що відбуваються в державній освіті під впливом інтеграційних змін у країні, обумовлюють такі основні напрями вдосконалення професійної підготовки студентів, майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (ДНЗ), у вищих навчальних закладах:

- підготовка кваліфікованих і компетентних фахівців з високим рівнем освіти, з широкими знаннями у дошкільній педагогічній сфері та багатофункціональною компетенцією;
- забезпечення держави висококваліфікованими фахівцями з проектним типом мислення, рефлексивною компетентністю, які, по-перше, здатні найбільш ефективно проявляти велику ініціативність, творчий підхід у професійній діяльності; по-друге, зможуть самостійно вирішувати професійно важливі проблеми з максимальною ефективністю і результативністю; по-третє, прагнуть до неперервної самоосвіти, здатності швидко адаптуватися до змін і коригувати навчальну діяльність відповідно до реальних умов [2, с. 266].

Реалізація вищезазначених напрямів передбачає пошук нових шляхів трансформації й удосконалення процесу навчання у ВНЗ на основі зростання частки самостійної роботи студентів. Саме тому вища школа послідовно переходить від передачі інформації до керування навчально-пізнавальною діяльністю студентів і формування у них навиків самостійної роботи [3, с. 90].

Визначенню сутності категорії самостійної роботи як однієї із форм навчання присвячено дослідження таких відомих педагогів і психологів, як А. Алексюк, В. Астахова, Ю. Бабанський, В. Бондар, М. Барактян, О. Горошкіна, В. Ортинський, В. Козаков, В. Лозова, В. Нагаєв, А. Нікітіна, С. Караман, О. Караман, Т. Коршун, М. Пентилюк та ін.

Власне, у педагогічному аспекті, самостійна робота студентів розглядається як самостійна діяльність-навчання студента, яку науково-педагогічний працівник планує разом із ним, але виконує її студент самостійно за завданням та під керівництвом і контролем керівника без прямої його участі [1, с. 50]. Звичайно, теорія та методика навчання у вищій школі має певний науковий доробок, який тлумачить та аналізує різні аспекти самостійної роботи студентів. Однак як сама практика її організації, так і дидактика ще далекі від ефективного розв'язання завдань високопрофесійної підготовки сучасних фахівців та вимагають перегляду концепції самостійної навчальної роботи.

Тому вважаємо доцільним: по-перше, обґрунтувати необхідність якісно нового рівня організації самостійної навчальної діяльності студентів, який урахував би попередній педагогічний досвід та останні наукові досягнення в галузях педагогіки і психології; по-друге, довести зростаючу роль самостійної роботи студентів у навчально-виховному процесі вищів при підготовці майбутніх кваліфікованих професіоналів-вихователів ДНЗ.

Метою статті є формування наукових уявлень про зміст, форми, методи і умови сучасних підходів до організації та управління самостійної роботи студентів вищих педагогічних закладів освіти.

Основний виклад матеріалу. Як показав аналіз досліджуваної проблеми, у вищих навчальних закладах водночас збільшується обсяг знань і навчальний час самостійної роботи студентів у загальному обсязі годин навчального плану.

Метою самостійної роботи студентів, майбутніх висококваліфікованих вчителів і вихователів дітей дошкільного віку є:

- мотивоване, усвідомлене отримання знань, умінь і навичок у процесі самостійної роботи з навчальним матеріалом під час лекцій та в процесі пошуку необхідної інформації під час підготовки до практичних, лабораторних занять, контрольних заходів тощо;

- розвиток професійної рефлексії майбутнього вихователя, як суб'єкта діяльності, а саме, здатності до планування діяльності, уявлення про її етапи, передбачення її результатів, аналізу і оцінці вже виконаної діяльності, пошук і виправлення помилок;
- формування здібностей до встановлення позитивних міжособистісних контактів в процесі спілкування зі студентами та викладачами;
- реалізація індивідуальних можливостей студентів, формування навичок самоосвіти і мотивації до неї [5].

Викладач визначає основні цілі вивчення навчальної дисципліни, теми та обсяг змістовних модулів, форми і методи роботи, які використовуються в роботі із студентами, в тому числі і самостійної роботи студентів. Досягнення поставлених цілей певною мірою залежить від ефективності планування, яке повинно відповідати структурно-логічній схемі процесу підготовки фахівця і ґрунтуватися на принципах цілісності, наступності, оптимізації.

Планування самостійної роботи студентів має певні особливості у кожному конкретному вищому навчальному закладі. Так, на факультеті дошкільної і технологічної освіти Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ “Криворізький національний університет” навчальна дисципліна “Декоративне мистецтво та основи дизайну” (ДМіОД) розрахована на 90 навчальних годин (3 кредити ECTS), з яких 42 години відведено на самостійну роботу, а 48 годин (16-лекцій, 32-практичних) становить аудиторне навантаження.

Поділяємо думку А. Артемової стосовно того, що завдання самостійної роботи повинні реалізовуватися на всіх заняттях. Так на першій лекції студенти отримують установчу інформацію про співвіднесення аудиторних годин і годин, відведених на самостійну роботу, кількість кредитів, вимоги до знань, що вони мають опанувати, що від них вимагається у виконанні самостійних індивідуальних завдань, якими будуть критерії оцінювання їхніх знань, скільки балів і за що вони можуть отримати під час поточних та підсумкових контрольних заходів, а також тематичний план, який розподілено на чотири змістовні модулі. Перші три модуля призначені для теоретичного і практичного опанування студентами навчальної дисципліни. Четвертий спрямований на засвоєння студентами методики ознайомлення дошкільників з ДМіОД.

Відповідні навчально-методичні матеріали розміщуються в навчально-методичному посібнику, розробленому викладачем, на сайті кафедри та в Інтернет-джерелах [4]. Така інформація мобілізує почуття відповідальності, істотно впливає на мотивацію і допомагає студентам налагодити систематичну послідовну самостійну роботу.

Читання курсу лекцій ДМіОД побудовано таким чином, щоб спонукати студентів до самостійної роботи: пов'язувати новий матеріал із попередньо набутими знаннями; визначати головне і другорядне у матеріалі; висвітлювати свою думку стосовно теми; робити висновки з отриманих знань. Пропонуються короткотривалі самостійні завдання: робота з семантичним текстом, заповнення опорних схем і таблиць, дискусії, бліц-опитування, студент як лектор (висвітлення окремого питання лекції шляхом самопідготовки).

Самостійна робота на семінарських і практичних заняттях включає в себе різноманітні завдання творчого і пошукового характеру з використанням ефективних форм, методів, і дидактичних прийомів навчання студентів. Основними з них є: обговорення теоретичних питань з теми; науково-методичний аналіз нормативних

документів, програм виховання і навчання дітей дошкільного віку; розробка структурно-опорних схем; практичне виконання індивідуального чи групового завдання: складання і проведення фрагментів занять з дошкільниками, анкет для батьків, планування гурткової роботи, розробка дидактичної моделі розвитку творчих здібностей дітей засобами декоративного мистецтва; розробка завдань для діагностики знань умінь і навичок дітей; розробка декоративних композицій та знаходження нового способу вирішення композиційних проектних завдань; створення дизайн проектів та виробів з різноманітних матеріалів для оформлення інтер'єру дошкільного закладу; підготовка відео презентацій; вирішення педагогічних задач та проблемних ситуацій з обґрунтуванням своїх шляхів її розв'язання, досліди, експериментування. Під час проведення практичних занять завдання з самостійної роботи постійно чергуються (теоретичні і практичні, короткотривалі і довготривалі) з метою запобігання втомлюваності студентів і зростання творчої апатії.

Найбільш трудомістким за обсягом у самостійній роботі є підготовка студентів до практичних занять та контрольних заходів. Запорукою успішного її виконання є ефективне управління викладачем самостійною роботою студентів та створення спеціальних умов для самостійного навчання студентів. На цьому етапі визначаються обсяги, послідовність самостійної роботи (відповідно до запланованих змістовних модулів, індивідуальних потреб і побажань студентів); створюються умови для самостійної роботи студентів – забезпечення відповідною навчально-методичною і інформаційною літературою, створення робочих місць в читальних залах, забезпечення персональними комп'ютерами і програмним забезпеченням, доступу до Інтернету; матеріально-технічне оснащення навчальних кабінетів, лабораторій; здійснюється організація консультацій викладачів, відповідних наукових досліджень, які дозволять підвищити ефективність самостійної роботи.

Організація самостійної роботи студентів передбачає також встановлення взаємодії, оскільки процес навчання двосторонній. Істотну роль в ньому має зворотній зв'язок, а саме, отримання викладачем інформації про якість знань і практичних умінь студентів, набутих як на занятті, так і самостійно.

Розрізняють два види контролю самостійної роботи студентів – поточний і підсумковий. Перший здійснюється на практичних, семінарських, лабораторних заняттях. Другий – реалізується за підсумками вивчення тем, модулів, дисципліни загалом. Такий контроль здійснюється за допомогою тестування, термінологічних диктантів, перевірки конспектів, рефератів, індивідуальних самостійних завдань, оцінки виготовлених студентами художніх виробів декоративно-ужиткового мистецтва, дизайн-проектів, модульних контрольних завдань. Крім педагогічного контролю, широко використовується самоконтроль і взаємоконтроль студентів, який значно розширює можливості взаємодії студентів. Разом з тим, треба пам'ятати, що такий контроль не тільки дозволяє накопичувати бали підсумкової оцінки знань з дисципліни, але й повинен стимулювати і заохочувати студентів до оволодіння новими знаннями, проявляючи пізнавальний інтерес і власну ініціативу в навчанні, привчаючи себе працювати наполегливо, самостійно оволодіваючи новими надбаннями світового декоративного мистецтва.

Висновки. Таким чином, в умовах інтеграції України в європейський освітній простір, необхідно приділяти велику увагу науково-методичним дослідженням із питань удосконалення змісту і методів, оптимізації самостійної роботи студентів.

Викладені нами міркування дають змогу стверджувати, що самотійна робота майбутніх вихователів ДНЗ має важливе значення у системі професійної підготовки до організації і проведення освітнього процесу.

Організацію самотійної роботи студентів слід розглядати як систему взаємодії студента та навчального матеріалу з дисципліни, яка за умови її чіткої організації викладачем забезпечить активізацію підготовки висококваліфікованих і компетентних майбутніх фахівців з проектним типом мислення і рефлексивною компетентністю.

Отже, можна зробити висновок, що науково організована самотійна робота обумовлює мотивовану активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів; навчає самотійно працювати з науково-методичною літературою, усвідомлено здобувати необхідні знання, набувати практичні вміння й навички естетичного сприйняття і творчого відтворення художніх виробів декоративного мистецтва, реалізації індивідуальних можливостей студента і формування здатності до міжособистісної комунікації в професійній діяльності.

Подальші шляхи розв'язання означеної проблеми **передбачають подальше дослідження** сучасного стану організації самотійної роботи майбутніх педагогів та вдосконалення теоретико-методологічних основ щодо розвитку складного процесу організації самотійної роботи студентів у вишах.

1. Алексеева Л. І. Самостійна навчальна діяльність як професійна компетентність майбутнього фахівця / Л. І. Алексеева, І. В. Малецька, О. І. Ярмолівч // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія : зб. наук. праць. – Одеса : Фенікс, 2012. – Вип. №4. – С. 50 – 55.
2. Глобальные проблемы человечества как фактор трансформации образовательных систем : монография / В. И. Астахова, В. В. Астахов, Е. В. Астахова [и др.] ; под общ. ред. В. И. Астаховой. – Харьков : Народная Украинская Академия, 2008. – С. 266–275.
3. Дичківська І. М. Інноваційне навчання у системі підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності / І. М. Дичківська // Науковий вісник : зб. наук. праць ПНПУ ім. К. Д. Ушинського : Спецвипуск. – Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2010. – С. 90–94.
4. Козаков В. А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое обеспечение / В. А. Козаков. – Москва : Высшая школа, 1990 – 248 с.
5. Калашникова О. В. Рефлексия. Педагогическая рефлексия [Электронный ресурс] / О. В. Калашникова. – Режим доступа : <http://www.vashpsixolog.ru/lectures-on-the-psychology/134-other-psychology/792-refle> .
6. Рускуліс Л. В. Шляхи організації самотійної роботи в системі підготовки учителів української мови [Електронний ресурс] / Л. В. Рускуліс. // Науковий вісник Донбасу. – 2013. – № 2. – Режим доступа : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_2_20 .

In the article the growing role of independent work is considered at higher school in the conditions of integration of Ukraine in European educational space. Grounded actuality of independent studies as effective professional preparation of future educators of preschool educational establishments. A purpose, maintenance, planning and method of organization of independent work of students, is described.

Key words: *independent work, conditions, knowledges, abilities, planning, control, professional preparation, specialists, pedagogical reflection, educators of preschool educational establishments.*